

**ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНИХ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
МУКАЧІВСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ»**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Заступник директора
з навчальної роботи
Олена МІШКУЛИНЕЦЬ
« 29 » березня 2025 року
М.Мукачеве

**ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

ОК 3. Основи філософських знань (філософія, релігієзнавство)

підготовки **фахових молодших бакалаврів**
галузь знань **01 Освіта / Педагогіка**
спеціальність **012 Дошкільна освіта**

Мукачево 2025

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО:

Відокремлений структурний підрозділ «Гуманітарно-педагогічний фаховий коледж Мукачівського державного університету»

Програма навчальної дисципліни «**Основи філософських знань (філософія, релігієзнавство)**» для здобувачів фахової передвищої освіти з галузі знань **01 Освіта / Педагогіка** за спеціальностями **012 Дошкільна освіта** освітньо-професійного ступеня **фаховий молодший бакалавр**

Розробник (укладач) програми:

Дмитро ГРЕГІРЧАК – кандидат політичних наук, завідувач навчально-виробничої практики, викладач суспільних дисциплін, «спеціаліст вищої категорії», «викладач-методист».

Програму схвалено на засіданні предметної (циклової) комісії викладачів суспільних дисциплін

Протокол №1 від «25» серпня 2025 року

Голова предметної (циклової) комісії - (Віта КОТУБЕЙ)
(підпис) (Ім'я ПРИЗВИЩЕ)

Програму обговорено та рекомендовано до затвердження методичною радою Відокремленого структурного підрозділу «Гуманітарно-педагогічний фаховий коледж Мукачівського державного університету».

Протокол №1 від «25» серпня 2025 року

Голова методичної ради (Тетяна ІСАК)
(підпис) (Ім'я ПРИЗВИЩЕ)

1. Вступ

Програму навчальної дисципліни «Основи філософських знань (філософія, релігієзнавство)» укладено для здобувачів фахової передвищої освіти спеціальності 012 Дошкільна освіта відповідно до Стандарту фахової передвищої освіти зі спеціальності 012 Дошкільна освіта галузі знань 01 Освіта / Педагогіка освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр», вимог і змісту навчання в закладах фахової передвищої освіти. Навчальна дисципліна розглядається як складова змісту фахової підготовки здобувачів фахової передвищої освіти зі спеціальності 012 Дошкільна освіта (ОПП «Дошкільна освіта») і побудована на відповідних теоретичних, науково-методичних засадах.

Метою навчальної дисципліни «Основи філософських знань (філософія, релігієзнавство)» є забезпечення засвоєння специфіки філософського осягнення дійсності, ознайомлення з наявними філософськими концепціями, які розкривають поліфонізм і плюралізм філософського мислення; знайомство здобувачів фахової передвищої освіти із існуючими релігійними традиціями світу; розширення їхнього знання щодо основних понять, функцій та структурних елементів релігії як феномену людської історії; вивчення історії розвитку духовних, культових, обрядових та ритуальних практик релігій, умов виникнення основних вчень та формування їхньої регіональної, культурної специфіки.

Завданням навчальної дисципліни є ознайомлення здобувачів фахової передвищої освіти з сучасними проблемами історії філософії та сучасного філософського розуміння дійсності, а також з таким феноменом суспільного життя, яким є релігія.

Програма спрямована на ознайомлення здобувачів фахової передвищої освіти з історичним розвитком філософії, а також головними формами сучасного філософського світорозуміння, що передбачає вивчення основних проблем онтології, гносеології та теорії свідомості, сучасної філософської антропології та соціальної філософії.

Разом з тим програмою навчальної дисципліни передбачено вивчення основ філософського розуміння феномену релігії – від розуміння самої суті і змісту релігії та історичних форм її проявів у різних суспільствах на різних етапах їх розвитку, аж до сучасного стану релігійного життя.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі освіти повинні:

знати:

- функції та методи філософії та релігієзнавства;
- основні етапи розвитку філософської думки;
- головні поняття та категорії філософії, ключові філософські концепції;
- особливості сучасного філософського розуміння дійсності: буття світу, суспільства та людини;
- сутність процесу пізнання та філософське розуміння свідомості;
- основні релігії світу, визначати їхні особливості та спільні риси;
- основні релігійні традиції різних народів світу та сакральних книг різних релігій, здатність співвідносити релігійні та загальнолюдські цінності.

вміти:

- називати, аналізувати та порівнювати сучасні філософські течії;
- свідомо орієнтуватись в цінностях сучасного людства, грамотно оцінювати і аналізувати ціннісні аспекти розвитку культури сучасної цивілізації;
- використовувати філософські методи пізнання та духовно-практичні засоби вирішення світоглядних та методологічних проблем людства;

- користуватися науковим понятійним апаратом, будувати судження та робити вірні висновки, аналізувати філософські тексти, наводити приклади та робити порівняння, аналіз та встановлювати зв'язки;
- оперувати набутими філософськими знаннями при виробленні власної світоглядної позиції;
- обґрунтовувати власну думку, спираючись на досягнення світової та вітчизняної філософії;
- вирішувати питання моралі з точки зору різних етичних теорій, здатність пояснення своєї позиції щодо толерантного ставлення до представників різних релігій, народів та культур;
- аналізувати релігійну динаміку суспільства на основі толерантності та законодавчого закріплення свободи совісті.

Компетентності, якими повинні оволодіти здобувачі освіти:

Інтегральна компетентність (ІК):

ІК 1. Здатність вирішувати типові спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі дошкільної освіти з розвитку, навчання і виховання дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку, що передбачає застосування загальних психолого-педагогічних теорій та фахових методик дошкільної освіти та характеризуються комплексністю та невизначеністю умов; нести відповідальність за результати своєї діяльності; здійснювати контроль за іншими особами у визначених ситуаціях.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та в розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

Спеціальні компетентності (СК):

СК1. Здатність до формування наскрізних умінь у дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку: виявляти творчість та ініціативність, керувати емоціями, висловлювати та обґрунтовувати власну думку, критично мислити, ухвалювати рішення, розв'язувати проблеми та співпрацювати в колективі.

СК3. Здатність до формування в дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку навичок безпечної поведінки в довіллі, навичок орієнтування на сталий розвиток.

СК5. Здатність до формування у дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку взаємин з оточенням (предметним, природним, соціальним).

СК8. Здатність до навчання дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку суспільно визнаних морально-етичних норм і правил поведінки.

СК9. Здатність до національно-патріотичного виховання дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку (любов до Батьківщини, рідної мови, рідного міста, поваги до державних символів України, національних традицій, звичаїв, свят, обрядів, народних символів).

СК11. Здатність до організації та керівництва ігрової, художньо-естетичної, пізнавально-дослідницької діяльності дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку.

Програмні результати навчання (РН):

РН6. Формувати моральні цінності у дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку відповідно до морально-етичних норм.

РН10. Організовувати умови безпечного середовища у природному, предметному та соціальному оточенні в процесі організації різних видів діяльності дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку.

РН17. Формувати національно-патріотичні почуття у дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку, а також ціннісне ставлення до культурних надбань українського народу, повагу до представників різних національностей і культур.

РН20. Забезпечувати формування наскрізних умінь особистості дитини в різних видах діяльності в умовах закладу дошкільної освіти.

Програма курсу розрахована на **60 годин / 2,0 кредити ЕКТС.**

З них: 18 – лекційних; 12 – семінарських (практичних); 30 – самостійна робота.

Форма контролю – диференційований залік (VII навчальний семестр).

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Програма навчальної дисципліни

Модуль 1.

Змістовий модуль 1. Основи філософії

Тема 1. Вступ до філософії

Філософія та світогляд. Світогляд як форма самоусвідомлення людини. Основні риси світогляду. Світогляд і світовідчуття, світосприйняття і світорозуміння. Історичні типи світогляду: міф, релігія, науковий світогляд, філософський світогляд. Особливості та функції міфа. Суспільно-історична природа релігії, її соціальні та гносеологічні функції. Ідея Бога. Взаємозв'язок і розвиток міфології, релігії та філософії. Зародження філософської думки. Ідея мудрості. Предмет філософії. Філософія як дослідження світоглядних проблем засобами раціонального мислення. Основне коло філософських питань. Специфіка філософського усвідомлення світу. Основні теми філософських роздумів: світ і людина, сутність і зміст людського існування. Філософія та культура. Філософія та педагогічна діяльність. Основні функції філософії.

Тема 2. Історичний розвиток світової філософії

Культурно-історичні передумови виникнення філософії. Своєрідність філософії стародавніх Індії та Китаю.

Антична філософія: космоцентризм–антропоцентризм (Фалес, Піфагор, Геракліт, Демокріт, Сократ, Платон, Арістотель, Епікур). Проблема буття, людини і суспільства в античній філософії. Антропоцентризм грецької просвіти. Світове значення античної філософії.

Філософія середньовіччя: геоцентризм – антропоцентризм (К.Тертуліан, А.Августин, Тома Аквінський, П.Абеляр, Р.Бекон, Д.Скотт). Суперечка про природу загальних понять: реалізм і номіналізм. Особливості середньовічної схоластики. Релігійний характер філософської думки. Філософія Т. Аквінського.

Філософія Відродження (Л. Валла, М. Кузанський, Дж. Бруно, М.Монтень). Характерні риси епохи, їхнє відображення у філософській думці. Антропоцентристський, гуманістичний характер філософії епохи Відродження. Натурфілософія Відродження, пантеїзм, повернення до первісного розуміння сутності діалектики.

Філософія Нового часу. Проблема методу пізнання у філософії (Ф.Бекон, Р. Декарт). Емпіризм і раціоналізм (Ф.Бекон, Дж. Локк, Дж. Берклі, Д. Юм, Р.Декарт, Б.Спіноза,

Г.Лейбніц). Створення механістично-матеріалістичної картини світу. Поняття субстанції у філософа XVII-XVIII ст. (Б.Спіноза).

Філософія Просвітництва (Ш.-Л.Монтеск'є, Ф.Вольтер, Ж.-Ж. Руссо). Французький матеріалізм, його розуміння людини і суспільства (Ж. Ламетрі, К.-А.Гельвецій, П.Гольбах, Д.Дідро).

Класична німецька філософія. Філософська доктрина І.Канта. Філософська концепція Г.Гегеля: суперечність, між методом і системою. Філософська система Л. Фейєрбаха. Філософія марксизму (К. Маркс, Ф. Енгельс).

Поняття неklasичної філософії та причини її виникнення. Критичний перегляд принципів і традицій класичної філософії. Філософські позиції О.Конта, А.Шопенгауера, С. К'єркегора, Ф.Ніцше. Характерні риси сучасної зарубіжної філософії. Головні напрямки у західній філософії XX ст.

Сцієнтичні тенденції у сучасній західній філософії. Відображення суспільно-політичного життя, науково-технічного прогресу у філософії. Шляхи ідеологізації, політизації філософії. Проблема раціонального та ірраціонального у філософії XX ст. Проблема нераціонального (воля, почуття, інтуїція, підсвідоме) і спроба її дослідження з позицій раціоналізму. Ірраціоналістичний і містичний підходи у філософському аналізі. Філософські проблеми психоаналізу (З.Фрейд). Проблема людини у філософії XX ст. Екзистенціальна філософія та її різновиди: екзистенціалізм (С.К'єркегор, М.Хайдеггер, К.Ясперс, Ж.Сартр, А.Камю); персоналізм (Б.Боун, Е.Брайтмен, Е.Мун'є); філософська антропологія (А.Шопенгауер, Ф.Ніцше). Людина в умовах відчуження, соціальних криз і граничних ситуацій. Сутність та існування людини. Еволюція релігійної філософії в XX ст. Сучасний стан неотомізму (Ю.Бохенський, Ж.Марітен, Е. Жільсон, Т. де Шарден). Суперечності і критицизм сучасної релігійної філософії. Проблема знання і мови у філософії. Неопозитивізм (Л.Вітгенштейн, В.Карнал, Б.Рассел), структуралізм (К.Леві-Строс, М.Фуко, Ж.Лакан), герменевтика (Г.Гадамер, П.Ріккерт). Постпозитивізм і його роль у сучасній науці та філософії (К.Поппер, Т.Кун, І.Лакатош, П.Фейєрабенд).

Тема 3. Філософська думка в Україні

Принципи визначення філософії України як явища світової культури. Становлення і розвиток світогляду давніх слов'ян: давньослов'янська міфологія, запровадження християнства. Філософська думка періоду Київської Русі (Іларіон Київський, Кирик Новгородець, Кирило Філософ, Клим Смолятич). Філософія доби формування українського етносу: філософська думка періоду етно-культурної катастрофи – татаро-монгольської навали; ідеї неоплатонізму, аеропагітики, ісихазму; філософські ідеї в етно-релігійній та політико-правовій думці (С.Оріховський-Роксолан, Х.Філалет, І.Вишенський, І.Копинський, К. Транквіліон-Ставровецький, К. Сакович, П. Орлик та ін.). Становлення філософії українського духу в Києво-Могилянській Академії (І.Гізель, Ф.Прокопович, П.Лодій та ін.). Г.Сковорода – фундатор філософії українського духу. Філософія вітчизняного просвітництва (Т.Осиповський, І.Тимковський, В.Каразін, І.Ризький, М.Максимович та ін.). Український романтизм (М.Костомаров, П.Куліш та ін.). Філософські ідеї Т. Шевченка. Академічна філософія в Україні (О.Новицький, С.Гогоцький, П.Юркевич, В.Лесевич та ін.). Філософія видатних українських письменників кінця XIX-початку XX ст. (І.Франко, М.Коцюбинський, Леся Українка). Філософія періоду відродження українського духовного життя (В.Винниченко, М.Грушевський). Філософія національної самобутності (Д.Донцов, В.Липинський, І.Лисяк-Рудницький). Філософська спадщина Д.Чижевського. Філософська думка України в радянського періоду та сучасності.

Тема 4. Основи проблеми сучасної онтології.

Виникнення і внутрішня логіка проблеми буття. Роздуми про світ, його існування, життя і смерть та їхнє значення в людському житті. Категорія буття: її смисл і специфіка. Буття як реальність і абстракція. Буття світу як основа і передумова його єдності. Світ як сукупна реальність і єдність природи та людини, матеріального світу і людського духу. Основні форми буття. Буття речей, процесів і станів природи. Буття людини у світі природи. Специфіка людського буття: Буття ідеального і духовного. Буття свідомості і несвідомого. Соціальне буття як єдність індивідуального і суспільного буття. Буття і субстанція. Проблема субстанції. Дуалізм і монізм. Монізм і плюралізм. Уявлення про субстанцію та їхня залежність від розвитку природознавства. Пізнавальна роль та історична обмеженість таких уявлень.

Тема 5. Проблема свідомості та пізнання в сучасній філософії.

Сутність проблеми. Основні теорії походження свідомості. Основні прояви свідомості. Проблема ідеального. Структура свідомості. Поняття свідомого та не свідомого. Суспільна свідомість. Пізнання як специфічна форма відношення людини до світу. Суб'єкт і об'єкт пізнання. Основні принципи теорії пізнання та багатоманітність його форм. Пізнання як відтворення і як творчість. Єдність чуттєво та логічного компонентів в пізнанні. Фантазія і уява. Інтуїція. Проблема істини. Основні теорії істини. Конкретність істини. Істина і правда. Особистість наукового пізнання. Рівні (емпіричний і теоретичний), форми (науковий факт, проблема, ідея, гіпотеза, концепція, теорія), методи (спостереження, експеримент, порівняння, сходження від абстрактного до конкретного, єдність логічного та історичного, аналіз і синтез, дедукція й індукція) наукового пізнання.

Тема 6. Соціальна філософія: людина, суспільство, історичний процес

Проблема людини у філософії. Сутнісні характеристики людини. Поняття суспільства. Суспільство як історичний феномен. Суспільство як система. Структура суспільства. Природа і суспільство: основні аспекти взаємозв'язку. Людина і суспільство: основні аспекти взаємозв'язку. Соціальна активність як форма відношення до світу. Поняття свободи. Поняття історії. Людина та історія. Роль особи в історії. Проблеми розвитку суспільства. Прогрес і періодизація суспільного розвитку. Культура і цивілізація як предмет філософського осмислення.

Змістовий модуль 2. Основи релігієзнавства

Тема 7. Філософія релігії

Сутність поняття «релігія». Концепції виникнення релігії. Богослов'я та світські науки про релігію. Головні риси релігії, її ознаки та компоненти. Релігійна віра. Структура релігії: зовнішня та внутрішня. Релігійна свідомість, її специфіка. Два рівні релігійної свідомості. Релігійна діяльність, культ, види культових дій. Релігійна організація. Релігійна картина світу: питання походження та еволюції світу в релігії. Функції релігії та її роль у житті суспільства. Конституція України та проблеми релігійного життя сучасного українського суспільства. Вплив релігії на хід суспільного розвитку. Церква як соціальний інститут. Соціальна роль релігії на сучасному етапі.

Тема 8. Типологізація релігій

Типологізація релігій. Первісні релігійні вірування. Основні форми релігійних вірувань первісного суспільства: тотемізм, фетишизм, анімізм, магія, шаманство, землеробські культури. Національні релігії. Релігії Стародавньої Індії. Арійська культура: «священні» книги Веди. Брахманізм та ведична релігія. Індуїзм та історія індійської культури. Конфуціанство та даосизм – національні релігії Китаю, їх головні поняття та канонічні джерела. Синтоїзм – релігія Японії. Головні божества синтоїзму, синтоїстські міфи та особливості культу. Іудейська релігія, історія її формування та поширення.

Священні книги іудаїзму. Талмуд і його зміст. Світові релігії. Виникнення та поширення буддизму. Зміст буддизму, його догматика, особливості культу. Головні напрямки буддизму: хінаяна, махаяна, ваджраяна, ламаїзм, чань-буддизм, дзен-буддизм. Буддизм в сучасному світі. Передумови виникнення та ідейні джерела християнства. Головні етапи формування християнства як світової релігії та їх особливості. Формування догматики та культових особливостей християнства. Символ християнської віри. Таїнства. Біблія – головне джерело християнського віровчення. Розкол християнства: його соціально-історичні та теоретичні причини. Виникнення православ'я. Основа православного віровчення. Символ віри православної церкви. Структура і організація православної церкви. Католицизм, його джерела. Основа католицького віровчення. Католицький культ. Таїнства у католицизмі. Інститут папства. Виникнення протестантизму, його розвиток та поширення. М. Лютер – засновник віровчення протестантизму. Головні принципи протестантського віровчення. Ж. Кальвін – засновник кальвінізму. Особливості культу протестантизму. Англійська церква. Баптизм, Євангельські християни. Адвентисти. Іслам – «наймолодша» світова релігія. Виникнення ісламу та його поширення. Засновник ісламу – пророк Мухаммед та його нащадки. Головні положення віровчення ісламу, його основні принципи (шиїтський та сунітський варіанти) . Культ ісламу та його «п'ять стовпів». Коран та Сунна – головні священні книги ісламу. Зміст Корану. Головні напрямки ісламу: сунізм та шиїзм та їх розгалуження. Іслам в сучасному світі. Неорелігії, нетрадиційні релігійні вірування та культу: неохристиянство (мормони), релігійні організації орієнталістського спрямування (Міжнародне Товариство Свідомості Крішні), неоязичницькі вірування (РУН віра), синтетичні релігії (АУМ сіркіьо), езотеричні об'єднання (послідовники вчення Гурджієва), саєнтологічні рухи (Церква сайєнтології (Л.Р.Хаббарда).

Тема 9. Релігія і церква в історичному розвитку та житті України.

Дохристиянські вірування українського народу. Християнізація Київської Русі та її значення у розвитку української культури. Співіснування дохристиянських і християнських елементів. Християнство в Україні за часів колоніальної підлеглості. Католицизм в Україні. Берестейська церковна унія. Українська греко-католицька церква. Розкол в українському православ'ї. Реформаційний рух в Україні. Релігія і церква в період революцій і радянського тоталітаризму. Відродження уніатської церкви в Україні. Протестантські організації в Україні. Етноконфесійна ситуація в Україні та міжцерковні конфлікти. Закон України «Про свободу совісті і релігійні організації». Нетрадиційні релігійні вірування в Україні. Поширення християнства на Закарпатті. Діяльність слов'янських просвітителів Кирила та Мефодія. Перші християнські церкви та монастирі на Закарпатті. Монастирі та їх значення для культурного та освітнього розвитку краю. Поширення католицизму на Закарпатті. Роль католицьких духовних центрів у розвитку освіти. Реформаційні рухи на Закарпатті в XVI-XVII ст. Особливості унії на Закарпатті. Ужгородська церковна унія (1646 р.). Інтеграційна та культуротворча роль греко-католицької церкви в Закарпатті. Релігійне життя на Закарпатті у новітні часи. Становлення релігійного плюралізму. Общини «пізнього протестантизму» (методисти, баптисти, адвентисти, свідки Єгови тощо), громади іудейського віросповідання. Сучасний стан релігії і церков на Закарпатті.

Тема 10. Релігія і сучасне суспільство

Релігія та вільнодумство в історії культури суспільства. Зародження та історичні форми вільнодумства. Поняття атеїзму та його роль в розвитку сучасної Західної цивілізації. Вільнодумство та свобода совісті. Сутність та умови забезпечення свободи совісті. Конституційні засади свободи совісті в Україні та їх реалізація.

3. Рекомендована література

Базова

1. Буслинський В. А., Скрипка П. І. Основи філософських знань : підручник. Львів : Новий світ 2000, 2004. 352 с.
2. Історія української філософії : підручник / С. В. Бондар та ін. Київ: Академвидав, 2008. 624 с.
3. Кислюк К. В., Кучер О. М. Релігієзнавство : підручник. Київ : Кондор, 2007. 636 с.
4. Лубський В. І., Теремко В. І., Лубська М. В. Релігієзнавство : підручник. Київ : Академвидав, 2003. 432 с.
5. Подольська Є.А. Філософія: підручник. Київ: Центр навчальної літератури, 2006. 704 с.
6. Причепій Є. М., Черній А. М., Чекаль Л.А. Філософія: підручник. Київ: Академвидав, 2008. 592 с.
7. Філософія: підручник / В.С. Бліхар та ін. Вид. 2-ге, перероб. та доп. Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2021. 440 с.
8. Філософія: підручник / за заг. ред. В. Г. Кременя, М. І. Горлача. Вид. 3-є, переробл. та допов. Харків : Прапор, 2004. 736 с.
9. Філософія : підручник / за ред. О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань. Вид. 2-ге, переробл. і допов. Харків : Право, 2018. 432 с.
10. Шепетяк О., Шепетяк О. Філософія: підручник. Львів: Місіонер, 2020. 786 с.

Допоміжна

1. Вільчинський Ю.М. Філософія історії: теорія взаємопроникнення часу і вічності: лекції. Київ: Поліграфкнига, 2009. 360 с.
2. Гнатюк Я., Гоян І. Філософія. Вступ до теорії: навч. посіб. Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2017. 140 с.
3. Горський В. С., Кислюк К. В. Історія української філософії : підручник. Київ : Либідь, 2004. 488 с.
4. Історія філософії : підручник / В. Г. Кремень та ін. Харків: Прапор, 2003. 768 с.
5. Кремень В.Г., Ільїн В.В. Філософія: мислителі, ідеї, концепції: підручник. Київ: Книга, 2005. 528 с.
6. Кучера Т. М. Релігієзнавство: навч. посіб. Київ: КНЕУ, 2016. 95 с.
7. Лаппо В.В. Філософія: навчально-методичний посібник: 2-ге вид., перероб. та доп. Івано-Франківськ: НАІР, 2022. 360 с.
8. Лубський В. І., Лубська М. В. Історія релігій : підручник. Київ : Центр навчальної літератури, 2009. 696 с.
9. Основи філософії: навч. посіб. / Л. О. Сандюк та ін.; за ред. М. Ф. Шмиголя. Київ: Центр учбової літератури, 2017. 412 с.
10. Петрушенко В. Л. Філософія: курс лекцій : навч. посіб. Львів: Новий світ-2000, 2007. 506 с.
11. Релігієзнавство : навч. посіб. / В. Л. Петрушенко та ін. Львів : Новий світ-2000, 2004. 328 с.
12. Релігієзнавство: навч. посіб. / А. М. Колодний та ін. Київ : Центр навчальної літератури, 2006. 272 с.
13. Сабадуха В.О. Філософія критичного мислення та прийняття рішень: підручник. Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, 2023. 680 с.
14. Салій А. В., Зінченко Н. О., Біланов О. С. Історія філософії: навчальний посібник. Вид. 2-е, доповнене. Полтава: Дивосвіт, 2018. 192 с.
15. Соціальна філософія. Хрестоматія: навч. посіб. / упоряд.: М. Голянич, Ю. Москаленко. Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2019. 351 с.

16. Таран В.О., Зотов В.М., Резанова Н.О. Соціальна філософія: навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2009. 272 с.
17. Філософія. Кредитно-модульний курс: підручник / К.А. Іванова та ін.; за заг. ред. К.А. Іванової. Харків : НФУ : Золоті сторінки, 2014. 472 с.
18. Філософія : навч. посібник / Ю. М. Вільчинський, Л. В. Северин-Мрачковська, О. Б. Гаєвська та ін. Київ: КНЕУ, 2019. 368 с.
19. Філософія: підручник для студентів і курсантів вищих закладів освіти III-IV рівнів акредитації / за ред. О. В. Рябіної, Л. І. Юрченко. Харків: Видавництво Іванченка І.С., 2021 . 286 с.
20. Філософія, логіка, етика, естетика, релігієзнавство : підручник / М. І. Горлач та ін. Київ: Центр учбової літератури, 2008. 1028 с.
21. Хамітов Н., Гармаш Л., Крилова С. Історія філософії. Проблема людини та її меж. Вступ до філософської антропології як метаантропології: навч. посібник зі словником. Київ: КНТ, 2016. 396 с.
22. Черній А. М. Релігієзнавство : посібник. Київ : Академвидав, 2003. 352 с.
23. Шарко О. В. Філософія. Практикум: навч. посіб. Київ: Вид-во КиМУ, 2024. 175 с.
24. Яроцький П. Л. Релігієзнавство : навч. посіб. Київ : Кондор, 2004. 308 с.

Інформаційні ресурси

1. Інститут філософії імені Григорія Сковороди НАН України. URL: <http://www.filosof.com.ua>
2. Національна бібліотека України ім. І.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>

4. Засоби діагностики успішності навчання: індивідуальне і фронтальне опитування; оцінювання письмових завдань; виступи на семінарських заняттях; перевірка рефератів, мультимедійних презентацій; дидактичне тестування; контрольні роботи; модульна контрольна робота.

5. Форма підсумкового контролю успішності навчання : диференційований залік.